

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

วัยเด็กเป็นวัยที่มีความสามารถเรียนรู้ไต่ระดับเร็วทั้งในค่านร่างกาย สติปัญญา สังคม ภาษา ทักษะคิด และจริยธรรม หากการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ มีความบกพร่องหรือเอนเอียงไปจากที่ถูกที่ควรแล้ว สิ่งนั้นมักฝังแน่นติดตัวไปยากที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงเมื่อเติบโตขึ้น การอ่านหนังสือเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ คุณค่าและความสำคัญของการอ่านหนังสือจะมีผลอย่างมากต่อชีวิตของเยาวชน พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ไต่ตรัสไว้ในพิธีเปิดสัมมนาหนังสือเด็กกลุ่มอายุ 11 ถึง 16 ปีว่า "หนังสือเป็นอุปกรณ์ที่มีคุณค่าต่อมนุษย์เป็นอันมาก การเสริมสร้างให้เด็กรักการอ่านและรักคุณค่าของหนังสือนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ควรกระทำ ด้วยเป็นเสมือนการแผ้วทางชีวิตไปสู่อนาคตอันแจ่มใสเป็นวิธีพัฒนาคนทีแบบเนียนและงดงาม"¹

การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนสำหรับนักเรียนทุกระดับชั้น เพราะการอ่านจะเป็นเครื่องช่วยศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ การศึกษาปัจจุบันต้องอาศัยการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ ดังที่ทิงเกอร์ (Tinker) กล่าวว่า "ความเข้าใจเป็นจุดหมายปลายทางของการอ่านทุกชนิด เพียงมีความเข้าใจแจ่มแจ้งแต่อย่างเดียวก็น่าจะสรุปความคิดในสิ่งที่เราอ่านได้ ฉะนั้นในการสอนอ่านจึงควรส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องที่จะอ่านให้มาก"² เด็กเล็กที่ยังอ่านหนังสือไม่ออก หนังสือก็ไม่มียุติผลกับเด็กนอกจากจะเอามาพับเรือหรือพับจรวดเล่น เว้นแต่หนังสือบางประเภทที่จัดทำขึ้นเป็นพิเศษเพื่อส่งสอนอบรมหรือให้ความบันเทิงต่อเด็กโดยตรง

¹ กรมวิชาการ, รายงานการสำรวจความสนใจและรสนิยมในการอ่านของเด็กและเยาวชนไทย (กรุงเทพมหานคร : จงเจริญการพิมพ์, 2520), หน้า 1.

² Miles A. Tinker, Teaching Elementary Reading, (New York : Appleton Century Crofts, 1952), p. 15.

การส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความต้องการที่จะอ่าน เพราะถ้าเด็กอ่านจนติดเป็นนิสัยแล้ว เด็กก็จะรู้จักเลือกอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน เด็กไม่ควรอ่านแต่หนังสือในโรงเรียนเท่านั้น ควรสนใจอ่านหนังสืออื่น ๆ อีกด้วย ดังที่สตรีกแลนด์ (Strickland) ได้กล่าวไว้ว่า "การอ่านเฉพาะตำราเรียนไม่เป็นการเพียงพอที่จะให้เด็กเป็นนักอ่านที่แท้จริง เด็กต้องอ่านหนังสือใหม่กว้างกว่าตำราเรียนเพื่อที่จะอ่านได้เร็วขึ้น มีทักษะในการอ่านและได้รับความพอใจจากการอ่าน เด็กควรได้รับการกระตุ้นให้อ่านหนังสืออย่างกว้างขวางซึ่งตรงกับความสนใจและระดับความสามารถ ในการอ่านอย่างกว้างขวางเช่นนี้ จะทำให้เด็กได้รับการฝึกฝนความพอใจและความสนุกสนานจากการอ่าน และคิดว่าการอ่านเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข"¹

การอ่านเป็นกุญแจอันศักดิ์สิทธิ์ที่จะไขไปสู่โลกของหนังสือ อาจกล่าวได้ว่า การอ่านเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิต ช่วยพักผ่อนสมองและคลายความตึงเครียด ช่วยไขว่คว้าไขเวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หนังสือเป็นเพื่อนแก่เหงาที่เพิ่มพูนความรู้กับผู้อ่านให้ทันต่อเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคมและของโลก แม้หนังสือจะไม่เหมือนชีวิตจริงแต่ก็มีแนวคิดและจินตนาการไกลเคียงกับชีวิตจริง หนังสือจึงมีประโยชน์ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล และการอ่านหนังสือออกเสียแต่เยาว์วัยเป็นการปูพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการเป็นนักอ่านที่แท้จริงในอนาคต เป็นการพัฒนาคนที่มีประสิทธิภาพและช่วยลดปัญหา "ความสูญเปล่าทางการศึกษา"

ดังนั้นความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึง ควรส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน และได้เลือกอ่านตามที่ชอบ ซึ่งสิรินทร ช่าง โชติ ได้กล่าวไว้ว่า "การแนะนำหนังสือที่เด็กชอบ เพื่อช่วยให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านนั้นควรคำนึงถึงความสนใจของเด็ก ซึ่งความ

¹ Ruth G. Strickland, The Language Arts in the Elementary School, (2d ed. Boston : DC. Heath and Company), p. 244.

สนใจของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ"¹

หนังสือการ์ตูนเป็นหนังสืออ่านอีกประเภทหนึ่งที่ได้รับคามสนใจอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็ตาม เด็กบางคนแม้จะอ่านหนังสือไม่ออกก็สามารถอ่านหนังสือการ์ตูนรู้เรื่องดี และอาจกล่าวได้ว่าแม่แต่ผู้ใหญ่เองก็ชอบอ่านหนังสือการ์ตูนอยู่ไม่น้อย การ์ตูนเป็นบันไดขั้นแรกที่จะช่วยสร้างนิสัยรักการอ่าน ปัจจุบันการ์ตูนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งในการเรียนการสอน และได้กลายเป็นสื่อการเรียนและหนังสือเสริมการอ่านที่สำคัญยิ่งในด้านการถ่ายทอดค่านิยม วัฒนธรรมหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นความรู้และความบันเทิงมาสู่เด็กอาจกล่าวได้ว่า "หนังสือการ์ตูนคือตัวแทนของความคิดฝัน หรือจินตนาการของเด็ก"²

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่มีความเห็นพ้องต้องกันว่า ภาพการ์ตูนมีความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะการ์ตูนมีคุณสมบัติพิเศษในการดึงดูดความสนใจของเด็กอย่างเห็นได้ชัด ความสะกดตาของการ์ตูนจะทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นไม่เบื่อหน่าย ข้อความบางอย่างที่ต้องการให้เด็กอ่าน หากผู้เขียนจะเปลี่ยนเป็นข้อความที่มีภาพประกอบจะได้รับความสนใจได้ดีกว่าการเขียนข้อความธรรมดา³

ในท้องตลาดปัจจุบันมีหนังสือการ์ตูนนานาชนิดออกจำหน่าย โดยมีใครระบุว่าเป็นการ์ตูนสำหรับเด็กหรือผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงยากที่จะสะกັดกันอิทธิพลของการ์ตูนที่ไม่เหมาะสมกับเด็กมาสู่เด็กได้

¹ สิริินทร์ ช่าง โชติ, "มาช่วยเด็กของเราให้ทันโลก," วารสารห้องสมุด 3

(มกราคม - มีนาคม 2502) : 43.

² คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการประชุมปฏิบัติการและนิทรรศการการ์ตูนเพื่อพัฒนาเด็ก (กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 31 กรกฎาคม-2 สิงหาคม 2523), หน้า 7.

³ James S. Kinder, Audio-Visual Materials and Techniques, 2d ed.

(New York : American Book Co., 1959), p. 592.

และชี้รายผู้ใหญ่เองก็เป็นพาหะนำอิทธิพลเหล่านั้นไปสู่เด็กของตน ดังนั้นนับตั้งแต่ปีเด็กสากลเป็นต้นมา ผู้ผลิตหนังสือสำหรับเด็กได้ตระหนักถึงความพิเศษของการอ่านที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจเด็กมากขึ้น หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่มีลักษณะเป็นการกระตุ้นจึงปรากฏตามท้องตลาดมากกว่าแต่ก่อน ผู้วิจัยมีความคิดว่า หากจะได้มีการศึกษาความสนใจเกี่ยวกับลักษณะและคุณภาพของหนังสือการ์ตูนที่เด็กในช่วงวัยนี้ต้องการ คงจะเป็นแนวทางอันถูกต้องและเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กทุกฝ่ายจะได้ช่วยกันหาทางส่งเสริม และสนับสนุนการอ่านของเด็กให้ตรงกับความสนใจ และเหมาะสมกับระดับความสามารถตามวัยของเด็กยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสนใจต่อประเภทของหนังสือการ์ตูนที่เด็กวัย 10-12 ปี อ่าน
2. เพื่อศึกษาความสนใจต่อการอ่านหนังสือการ์ตูนของเด็กที่มี เพศ อายุ ลำดับการเกิด และอาชีพของบิดาหรือมารดา หรือผู้ปกครองแตกต่างกัน

สมมติฐานของการวิจัย

ความสนใจต่อการอ่านหนังสือการ์ตูนของเด็กแตกต่างกันตาม เพศ อายุ ลำดับการเกิด และอาชีพของบิดาหรือมารดา หรือผู้ปกครอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนวัย 10 ปี 11 ปี และ 12 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ในปีการศึกษา 2523 จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จำนวน 16 แห่ง ภายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำนวนโรงเรียนละ 30 คน รวมเป็น 480 คน ในแต่ละระดับชั้นจะสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากรชายและหญิงไว้จำนวนเท่ากัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

2.1 ตอนแรกเป็นแบบเติมคำ และแบบเลือกตอบเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียนแต่ละคนที่เป็นตัวอย่างประชากร โดยครอบคลุมถึง เพศ อายุ ลำดับการเกิด อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง รวมทั้งลักษณะรายละเอียดเกี่ยวกับการอ่าน และประเภทของหนังสือการ์ตูนที่เด็กชอบ

2.2 ตอนสองเป็นแบบปลายเปิด โดยให้นักเรียนเขียนเรียงความ 1 เรื่องเกี่ยวกับความสนใจที่มีต่อหนังสือการ์ตูนที่เขาต้องการอ่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาความสนใจต่อการอ่านหนังสือการ์ตูนของเด็ก จากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ เอกสารอื่น ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เป็นภาษาไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างเครื่องมือในการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

สร้างแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

2.1 ตอนแรกเป็นแบบเติมคำและเลือกตอบเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียนแต่ละคน ที่เป็นตัวอย่างประชากร โดยให้ครอบคลุมถึง เพศ อายุ ลำดับการเกิด อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง รวมทั้งลักษณะรายละเอียดในการอ่านหนังสือการ์ตูน และประเภทของหนังสือการ์ตูนที่เด็กสนใจอ่าน

2.2 ตอนที่สองเป็นแบบปลายเปิด โดยให้นักเรียนเขียนเรียงความเกี่ยวกับความสนใจที่มีต่อหนังสือการ์ตูนที่เขาต้องการอ่าน

3. การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนอายุระหว่าง 10-12 ปี จากโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 16 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายชั้น (Multi-Stage Random Sampling) สำหรับกลุ่มตัวอย่างประชากรใช้วิธีสุ่มแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) ตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 การสุ่มโรงเรียน มีขั้นตอนดังนี้

สุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียง 4 จังหวัด จากจำนวนทั้งสิ้น 7 จังหวัด

สุ่มอำเภอในจังหวัดดังกล่าวมาจังหวัดละ 2 อำเภอ รวมเป็น 8 อำเภอ

สุ่มโรงเรียนในอำเภอดังกล่าวมาอำเภอละ 2 โรงเรียน รวมเป็น 16 โรงเรียน

3.2 การสุ่มนักเรียน

แบ่งนักเรียนตามเกณฑ์อายุ 10 ปี 11 ปี และ 12 ปี แล้วสุ่มไว้ช่วงอายุละ 10 คน

(เพศละ 5 คน) เป็นนักเรียนโรงเรียนละ 30 คน ชาย 15 คน หญิง 15 คน รวมเป็นนักเรียนทั้งสิ้น 480 คน

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ และนำข้อมูลมาเปรียบเทียบความแตกต่างโดยการหาค่าไคสแควร์ (χ^2)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. คำว่าการสุ่ม หรือนิยามภาพที่ใช้ในการวิจัยนี้ หมายถึงหนังสือการสุ่มที่ปรากฏตามแผนผังสื่อในท้องตลาดทั่วไป
2. อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครองที่ใช้ในการวิจัยนี้ ให้คืออาชีพของบิดาซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว ถ้าไม่มีบิดาหรืออาชีพของมารดา และในกรณีที่ได้ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาให้คืออาชีพของผู้ปกครองที่ได้ก้อยู่เป็นอาชีพหลัก
3. ความดีที่ได้จากการเขียนเรียงความของตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นความดีที่ได้ ตามความรู้สึกที่แท้จริง และตรงตามสภาพความเป็นจริงของผู้เขียน
4. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ถือว่าเป็นตัวแทนของประชากรวัย 10-12 ปี ทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่ปรากฏออกมา อาจเป็นในรูปชั่วคราว ใ้เสียกั้หมดไป หรืออาจจะมีตลอดไป โดยอาศัยความอยากหรืออยากเห็นตามวิสัยของมนุษย์ และความรู้สึกนั้นย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคน¹

* 2. หนังสือการ์ตูน หมายถึง ภาพวาดที่อาจมีเพียงภาพเดียวก็สื่อความหมายได้หรือเป็นการ์ตูน 2 ช่อง 3 ช่อง และ 4 ช่องจบ หรือเป็นเรื่องราวตลอดทั้งเล่มที่ยังคงรักษารูปทรงของการ์ตูนแต่ละตัวไว้ตั้งแต่ต้นจนจบ และรวมทั้งมีบทสนทนาหรือคำบรรยายไว้ในภาพนั้นด้วย

3. เด็ก หมายถึง นักเรียนวัย 10 ปี 11 ปี และ 12 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งนั้น

4. ภาคตะวันออก หมายถึง เขตที่ตั้งจังหวัดปราจีนบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ตามการแบ่งของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

5. อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หมายถึง อาชีพของบิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครองของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ตามรายงานสภาพโดยทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

5.1 อาชีพที่ต้องใช้วิชาชีพ หมายถึง ชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่ โดยได้รับเงินเดือน หรือค่าจ้างจากหน่วยงานหรือรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งบุคคลที่ประกอบอาชีพ แพทย์ พยาบาล ครู วิศวกร หนายความ ทหาร ตำรวจ และข้าราชการบำนาญ เป็นต้น

5.2 อาชีพค้าขาย หมายถึง อาชีพที่เกี่ยวกับการค้าขายสินค้าทั้งที่เป็นกิจการใหญ่และเล็ก รวมทั้งผู้ที่เป็นเจ้าของบริษัทธุรกิจโฆษณา บั้มน้ำมัน โรงรับจำนำ นายหน้า และการเป็นตัวแทน เป็นต้น

¹ Carter V. Good, Dictionary of Education, (Chicago : McGraw-Hill, 1973), p. 159.

5.3 อาชีพรับจ้าง (บริการ) หมายถึง อาชีพที่ขายแรงงาน เช่น ช่างเสริมสวย คนรับใช้ คนรับจ้างแบกของ และฉนวน เป็นต้น

5.4 อาชีพเกษตรกร หมายถึง อาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ การประมง เป็นต้น ทั้งนี้จะเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้รับจ้างผู้อื่นก็ได้

6. ลำดับการเกิด แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

6.1 บุตรคนแรก หรือบุตรคนเดียว

6.2 บุตรคนสุดท้าย

6.3 บุตรคนกลาง หมายถึง บุตรซึ่งไม่ใช่คนแรกและคนสุดท้าย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความสนใจต่อหนังสือการ์ตูนของเด็กในวัย 10-12 ปี
2. เป็นแนวทางสำหรับครู และผู้บริหารในการหาวิธีส่งเสริม และสนับสนุนความสนใจในการอ่านของเด็กวัยนี้
3. เป็นแนวทางสำหรับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ในการเลือกซื้อหนังสือให้เหมาะสม สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของเด็กวัยนี้
4. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับสำนักพิมพ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะใช้เป็นหลักในการผลิตหนังสือสำหรับเด็กให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องกับความสนใจของผู้อ่านในระดับนี้ยิ่งขึ้น
5. เป็นแนวทางเสนอแนะแก่นักเขียนเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาในการสร้างหนังสือให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความสนใจของเด็กวัยนี้
6. เป็นประโยชน์สำหรับบรรณารักษ์ ในการเลือกซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความสนใจของเด็กในวัยดังกล่าว

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, "รายงานสภาพโดยทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3" รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา, 2519, หน้า 4-5.